

VADÁSZAT.

Az üregi nyúl és vadászata.

Irta: ifj. Bartal Aurél.

Azt hiszem, kevés az az irigylésre méltó vadászterület hazánkban, a hol ne ismernék a «kinigli»t. Még ha ideig-óráig nem is mutatkozott, egy szép napon csak felüti a sátorfáját az erdészeknek e réme és oly gyorsan és csöndben végzi a sokasodás munkáját, hogy pár hónap múlva már tele van a talaj lyukakkal, keresztül-kasúl vezető aknákkal, az ültetvények megrongálva, a kis cseméték törzsei megrághva — mind a kinigli elszaporodásának félreismerhetetlen jelei. Olyan területen, a hol évek hosszú során keresztül nem láttak egyet sem és legközelebbi tartózkodási helyük is több mértföldnyire esik, oda is elvándorol egy-két család és a hová egyszer betette a lábát, ott mindvégig otthon érzi magát; legalább még nem hallottam, hogy valahonnét teljesen ki lehetett volna pusztítani.

Szaporasága páratlan. A kan februáriustól egészen októberig hódol a szerelemnek, nőténye pedig minden négy, hat hétben kölykezik 4–6-ot, melyek körülbelül egy hónapig a lyukban maradnak és az anyatejjel tápláltnak, a következő évben pedig már teljesen kinőttek és szaporodásra képesek. Elképzelhetni tehát, hogy már néhány egyed is 2–3 esztendő alatt mily tekintélyes számmá növekedhetik. Vannak ugyan ellenségei is: a róka, görény, nyest, sasok, sólymok; de mégis aránylag keveset árthatnak neki, mivel a napot majd mindig üregében tölti, a hová persze a szárnyas ragadozók éppen nem, azokba a szűk mellékfolyosókba pedig, melyekbe a kinigli veszély idején rendszeren menekül, még a négy lábúak sem

Összevesztek a »Steinhund«-on az urak . . . Halló! mienk lesz a jövő esztendőben a vadászterület!

Mikor már teljesen tarthatatlanok voltak a vadásztársulatban az állapotok, valaki azt indítványozta:

— Ne veszekedjünk urak! Irjunk Gozsdunak, ő majd megismertet a »Steinhund« biográfiájával.

A válasz nemsokára megjött.

Az elnök a szokásos összejövetelel olvasta fel, még pedig majdnem az összes érdekelt jelenlétében.

»Tisztelt Uraim! A »Steinhund« olyan vadászkutyának nevezett hasznavehetetlen dög, melynek »követ« kell kötni a nyakába s beledobni a Dunába.«

És lön falrengető kacagás, hogy zengett bele a Schlossberg, zengett Eselsberg és Kalvarienberg.

A kutya gazdája elsápadt, vette botját, kalapját s gyilkos pillantásokat vetvén reánk — elrohant; úgy bevágta az »Extra vadászszoba« ajtaját, hogy minden üvegtáblája pozdorjává zúzódott. A »Steinhund« hamarosan letűnt a látóhatárról, a gazdája pedig kerülte az embereket . . . a híres négyes tarokpartie is felbomlott . . . ha a jó urat megláttuk az utcán, átmentünk a másik oldalra, behúzódtunk valami kapu alá, hogy jól kikaczaghassuk magunkat.

És most egy megszívlelendő tanácsot adunk kedves olvasóinknak:

Ha sorsuk valamikor idehozza a délvidékre és találkoznak a »Steinhund« gazdájával, ki ne ejtsék ezt a szót a nagy viláért sem, vagy ha véletlenül mégis kiszalad a szájukon, tegyék magukat azonnal védelmi állapotba, mert . . . baj lesz!

Perjessy Lajos.

igen bírnak utána hatolni. Így tehát az óriási szaporulat mellett alig jöhet tekintetbe az a kis szám, mely ragadozóknak esik áldozatul.

Azért magának a vadásznak és erdésznek kell fellépni, ha gátat akar vetni a károknak, melyeket az üregi nyúl életmódja és szokásai folytán okoz. Azt ugyan aligha éri el — még a legkonzekvensőbb üldözéssel sem — hogy egy helyről valamennyit kipusztítsa, de annyi eredménnyel fog járni fáradozása, hogy az állomány évről-évre fogy bizonyos pontig, azután pedig többet kipusztítani már nem igen lehet. Persze ezt is csak úgy, ha a pusztítás kitartással és főleg szakadatlanul foganatosítatik, a mi — tekintve a vadfaj rendkívüli szaporaságát — nagyon természetes. Hogy végképen kiirtani sehonnét sem lehet, az nemcsak onnét van, hogy minél kevesebb a vad, annál lasabban is megy a pusztítás, hanem mivel az a szemfüles, óvatos állatka nagyon is tud vigyázni magára, az első gyanus jelre besurran biztos üregébe és csak a hol igazán sok van, lehet nagy eredményt felmutatni.

Tudvalevő dolog, hogy mily villámgyorsan szalad, szinte csak elsuhan a földön, azért lövése egyike a legnehezebbeknek. A ki hosszú czélzáshoz szokott és minden vadat, legyen az repülő, vagy futó, egy bizonyos ideig követ puskájával, míg a ravaszt elhúzza, az üregi nyúl vadászatra akár ne is menjen, aligha sikerül neki egyet is leteríteni, daczára, hogy máskülönbén jó lövő lehet. Épen ennél a vadászatnál a puska arcához kapása, elsütése és a kinigli bukfcnczezése — ha bukfcnczezik! — egy pillanat műve és ezt a gyorsaságot elsajátítani annak, a ki már kezdettől fogva nincs hozzászokva, éppen nem könnyű. Azonkívül jó lövőnek is kell lennie és a kinigit úgy találni, hogy az tűzben felforduljon és helyben maradjon, mert ha csak megsebesült és főleg ha hátuljába kapta a lövést és még van jártányi ereje, a legközelebbi üregbe surran, a hol ugyan rendszeren elpusztul, de a vadászra nézve persze már elveszett.

Vadászati mód, ha a főczél az üregi nyúl elszaporodásának meggátlása, vagy a már nagyon elszaporodott állomány lehető kiirtása, a vonalhajtás, vagy pedig a vadászmenyéttel való vadászat; ha azonban nem annyira a pusztítás vezérel, mint inkább kellemes, vadászias szórakozás, akkor a vizslával való bokrászás, de különösen az esti és reggeli les, mint a melyek inkább alkalmat nyújtanak ezen vad életmódja és sajátosságai megfigyelésére, ajánlhatók.

A hajtóvadászatokat rendszeren október és november hónapokban szokás tartani, eltekintve egyéb körülményektől, mivel a lomb már jórészt lehullott és az erdők, bokrosok a legjárhatóbbak. Legeredményesebb lesz a vadászat napfényes, szélcsendes időben, mert ilyenkor a legtöbb nyúl a szabadban tartózkodik. Előre bocsátom, hogy hajtást rendezni csak ott érdemes és eredményes, a hol igazán sok az üregi nyúl és a puskásokra nézve is csak úgy multságos, ha nem kell negyedórát várakozniok, míg lövéshez jutnak.

A hajtásokat különben úgy rendezzük, mint az erdei nyúl- és fázán-hajtásokat, azzal az eltéréssel, hogy a hajtókat jóval sűrűbben indítjuk el, lehetőleg nagy lármával, csörtetéssel, faütögetéssel, mert úgy a kinigli inkább messzebbre elszalad és passzirozza a vadászvonalat; míg ha a hajtás csöndben történik, a legközelebbi üregbe surran, vagy valamely bokor alatt, mélyedésben meghúzza magát, míg

a veszély elmúlt, vagy a hajtók között visszatör. A puskásokat egy vonalban úgy kell felállítani, hogy egymástól 35—40 lépésnél távolabb ne legyenek és mind egy oldalra, még pedig bal felé fordulva — mert erre az oldalra legtöbbször könnyebben esik a lövés — álljanak, úgy, hogy kiki csak arra lő, a mi előtte szalad ki, a mi háta mögött jön, az már a szomszédját illeti meg. Természetes, hogy ez esetben a puskások közvetlen a meghajtandó vágás szélén állítandók fel. Ezt a felállítási módot különben bármilyen erdei hajtásnál alkalmazni kellene, közbiztonsági szempontból úgy a puskásokra, mint a hajtókra nézve, de talán sehol sincs annyira helyén, mint épen az üregi nyúl vadászatánál, hol a gyors, célzás nélküli lövés, ha jobbra, balra, előre, hátra történik, úgy a hajtókra, mint a szomszéd puskásokra nézve folytonos veszélyvel jár, míg így, ha csak egy bizonyos oldalra szabad löni, eltekintve attól, hogy a találás is sokkal könnyebb, mivel a vadász körülbelül tudja, hogy milyen irányból várja a vadat, szerencsétlenség is jóval ritkábban fordulhat elő.

Eltérőleg más erdei hajtóvadászatoktól, a kinigli-hajtásoknál mindig szem előtt tartandó, hogy *röviddek* legyenek, mert ha a vadászvonal és a hajtók közötti távolság nagy, a kinigli, még mielőtt a puskásokhoz érne, valamely üregbe bujik és így a hosszú hajtásoknál, várakozás ellenére, kevesebb szokott terítékre kerülni, mint a rövidebbeknél.

A hajtások végeztével utánkeresés természetesen fölösleges, mivel a beteggé lövöttek, vagy csak könnyedén megsebzettek mindig valamelyik üregbe surrannak és ott részben el is pusztulnak, tehát hozzájuk jutni úgy sem lehet. Különben pedig a legtöbb helyen az üregi nyulat a dűvadak közé számítják és vadászatánál is ez a szempont dominál.

A másik pusztítási mód, melylyel szintén eredményesen, sőt talán még alaposabban lehet az állományt csökkenteni, a vadászmenyéttel való vadászat. Ez a ragadozó ugyanis egyik legnagyobb ellensége a kiniglinek. Nálunk általában csak szelidített állapotban ismerik. Körülbelül görény nagyságú, de hosszabb és színe is világos sárgás. Mivel a hideget nem bírja, télen fűtött szobában kell tartani valami ládácskában, szalma között. Eledeleül tejbe áztatott zsemlyén kívül, melyre hamar rászokik, kimúlt, vagy néha eleven üregi nyulak szolgálhatnak, melyeknek vérét kiszívja és miután jóllakott, azonnal elalszik. Általában igen szeret aludni és ép ez a tulajdonsága teszi a vele való vadászatot gyakran boszantóan hosszadalmassá és sok vadász épen ezért nem kedveli ezt a vadászati módot.

Ha ugyanis a menyétet egy lakott lyukba eresztjük, a benn lévő nyulak rendszeren nagy gyorsassággal menekülnek ki a szabadba vezető utakon, de sokszor előfordul, hogy egyik-másik meghúzódik az üregben, az éhes menyét pedig megfojtja, kiszívja vérét és jóllakottan mindjárt elalszik. Ilyenkor azután se lármával, se vaklövessel nem lehet rábírní, hogy kijőjjön és nincs más hátra, mint megvárni, míg elemésztt, a mi több órába, gyakran fél napba is beletelik. A vadász persze ily hosszú ideig egy helyen nem maradhat és így kénytelen valakit ott hagyni az üregnél, ki azután az előbúvó vadászmenyétet hazahozza.

Általában kétféle módon vadásznak vele; vagy úgy, hogy az üreg kivezető nyílásait hálóval zárják el, melyekbe a kirohanó nyulak megfogódnak, vagy hogy a lyukakat szabadon hagyják és a kiugró kinigliket puska lövéssel állítják meg. Mivel ott, ahol üregi nyúl állandóan és

nagyobb számmal van, a nap folyamán üreget üresen alig találni, e vadászatok mindig eredménytelenül járnak és az állomány szaporodását a leghathatósabbban akadályozzák, de ettől eltekintve, a kettő között mégis sokkal érdekesebb és vadásziasabb a második mód, a midőn a kinigliket puskával lövik, már csak azért is, mivel ez is nagy lövésbeli ügyességet igényel.

A hol kevesebb az üregi nyúl és a talaj és növényzeti viszonyok sem segítik elő oly nagy mértékben szaporodását, tehát a hol pusztítani sem kell annyira, ott lehet gyakorolni a bokrázást a vizslával és a reggeli és esti lest.

A bokrázás csak szép, napos időben jár eredménytel, mert csak ilyenkor találni meglehetősen sok kiniglit az üregen kívül. Mindig szél ellen kell vadászni és ha csak egy-két puskás van, ezek ne menjenek egyenesen, hanem össze-vissza járkálják be a területet, részben, hogy a bokrok alján meglapuló vadat felugrassák, de azért is, hogy a vizsla ezáltal a rövid keresésre legyen kényyszerítve. A fegyvert lövésre készen tartva, folyton figyelve kell haladni, hogy ha a kutya egy nyulat áll, vagy felver, azonnal löhessünk. Hosszú, lassú czélozgatással itt sem megyünk semmire és az is figyelembe veendő, hogy a sok hibás lövés a kutyát elkedvetleníti, vagy kezd az elhibázott nyulak után szaladni és így elromlik.

A legkönnyebb vadászati mód, mint általában majd minden vadnemre, úgy erre is a les, még pedig főleg az esti, mikor már — ha szép idő van — jóval naplemente előtt megjelennek az üregi nyulak az erdő, vagy erdei tisztások szélein, honnét a szomszédos gabonaföldekre és ültetvények közé látogatnak el. Hajnalban térnek vissza ismét az üregbe, de a reggeli les még sem annyira ajánlható, mert gyakran, mikor visszajönnek, még olyan sötét van, kivált később ősszel, hogy a meglehetősen gyorsan szaladó és amúgy sem valami nagy állatot nem könnyű eltalálni. Az esti lesre már öt óra felé kell kimenni, mert ha az időjárás napos, meleg, az üregi nyulak ilyenkor már mozgolódnak és itt-ott ki is vonulnak az erdőből. Ha az erdő széléhez közel sok az üreg és az erdőtől nem messze gabona, vagy heretáblák vannak, akkor itt mindenesetre eredményes lesz a lesállítás, míg magában benn az erdőben azért nem oly ajánlható, mivel ott, a fák között nagyon hamar sötét lesz, a mi a lövést és célzást megnehezíti és bizonytalanná teszi.

A leshely elkészítéséhez nem kell valami nagy apparátus. A váltótól (ha szabad így nevezni!) 25—30 lépésnyire az erdő egy kiugró részébe, honnét jobbra-balra az erdő szélén jól ellátni, kell egy vadász-székre ülve nagyon csöndesen, mozdulatlanul várni, mert különben a kinigli éles halló szerveivel azonnal észreveszi az embert és szempillantásnál gyorsabban surran vissza a bokorba. Ha egy az erdő szélén előbújt, nem kell azonnal rálőni, hanem megvárni, míg az erdőtől 15—20 lépésnyire elugrált és csak akkor odadurrintani, mert igen sokszor megesik, néha jó lövés után is, hogy a kinigli néhány lépést még tovább szalad és csak azután dől el. Ha pedig a sűrűséget elérheti, akkor vagy valamelyik közeli üregbe surran, vagy úgy meglapul a bokor és gaz között, hogy csak vizslával lehet ráakadni. Épen mivel oly szívós életű, 6-os, 8-as sörétnél apróbbal ne vadásszunk rá, miáltal leginkább elejét vesszük a gyakori megsörétezésnek és megsebezgetésnek, a mi, eltekintve attól, hogy nem is vadászias, lévén az üregi nyúl, mint vadpecsenye, többé-kevésbé élelmi czikk, nagyon oktalan dolog is.